

รายงานผลการดำเนินการ

ประเด็นที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหา

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คลองแม่ข่าเป็นคลองโบราณสายหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ มีความยาวประมาณ 30 กิโลเมตร เป็นหนึ่งในชัยภูมิสำคัญที่พญามังรายทรงเลือกที่จะสร้างเมืองเชียงใหม่เมื่อกว่า 700 กว่าปีมาแล้วทำหน้าที่เสมือนเป็นคูเมืองชั้นนอกที่โอบล้อมตัวเมืองเสมือนเป็นเครื่องกีดขวางทางธรรมชาติป้องกันการรุกรานจากข้าศึกให้แก่เมืองเชียงใหม่ และยังเป็นคลองประวัติศาสตร์ซึ่งเป็น 1 ใน 7 ชัยมงคลของการสร้างเมืองเชียงใหม่ คลองแม่ข่าเป็นแหล่งน้ำสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ตลอดแนวลำน้ำ น้ำในคลองแม่ข่าถูกนำมาใช้ในการอุปโภคและบริโภคภายในครัวเรือน ใช้ในการเกษตรและอุตสาหกรรม และเป็นเส้นทางระบายน้ำล้นลงสู่แม่น้ำปิงเพื่อป้องกันน้ำท่วมในตัวเมือง แต่ในปัจจุบันผลอันเกิดจากภาวะโลกร้อนทำให้น้ำในคลองแม่ข่าแห้งขอดรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม การดำรงชีวิตของชุมชน และความทันสมัยทางเทคโนโลยีที่พัฒนาก้าวหน้าไปอย่างมาก ความเจริญได้เข้ามาอย่างรวดเร็ว การคมนาคมทางรถมาแทนการคมนาคมทางน้ำ จากท่าเรือหน้าบ้านกลายเป็นหลังบ้าน เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมองไม่เห็นความจำเป็นที่จะดูแลหลังบ้านให้อยู่ในสภาพดีและสวยงามเหมือนหน้าบ้าน ทำให้ผู้คนหันหลังเลิกให้ความสนใจไม่ดูแลเอาใจใส่คลองแม่ข่าที่ครั้งหนึ่งเคยเป็นดังสายน้ำแห่งชีวิต อีกทั้งการขยายตัวและพัฒนาเมืองอย่างไร้ระบบ การขยายตัวของชุมชนทำให้ประชากรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เกิดสถานประกอบการหลากหลายรูปแบบในชุมชนเมือง ก่อให้เกิดเป็นชุมชนแออัดหลายชุมชนซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่า 40 ชุมชน ภายในพื้นที่เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และร่วมกันทิ้งกากของเหลวที่เน่าเสียแล้วหลังจากการอุปโภคและบริโภค ลงในคลองแม่ข่าซึ่งกลายเป็นทางระบายน้ำของเมืองโดยปริยายเช่น ตลาดสด อีกทั้งมีชุมชนที่ตั้งเรียงรายอยู่ริมสองฝั่งคลองแม่ข่า จำนวนกว่า 30 ชุมชนก็ทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลและปล่อยน้ำเสีย จากครัวเรือนและน้ำที่ปนเปื้อนอุจจาระและปัสสาวะอีกทั้งทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูล สิ่งโสโครกเศษวัสดุสิ่งของที่ไม่ใช้แล้ว เช่น เฟอร์นิเจอร์เตียงนอน พูกที่นอน โถส้วมชักโครก ฯลฯ ด้วยปริมาณที่มากจนเกินขีดความสามารถที่แหล่งน้ำธรรมชาติจะรองรับและปรับตัวได้ทัน ทำให้คลองแม่ข่ามีคุณภาพเลวลง และในที่สุดกลายเป็นน้ำเน่าเสีย ระบบนิเวศเสียสมดุลสัตว์น้ำไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้เนื่องจากเป็นแหล่งสะสมของเชื้อโรคและอุดมไปด้วยธาตุอาหารของพีชน้ำทำให้เกิดผักตบชวาขึ้นปกคลุมหลายพื้นที่ เหล่านี้ก่อให้เกิดการอุดตันเกิดภาวะน้ำนิ่งเพราะน้ำไม่สามารถไหลไปไหนได้จึงเกิดการวิกฤติการเน่าเสียอย่างหนัก ซึ่งจากผลการตรวจคุณภาพน้ำของกรมควบคุมมลพิษ ได้สำรวจเมื่อปี 2560 พบว่าคุณภาพน้ำโดยรวมอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมากไม่ได้ค่ามาตรฐาน ค่าความสกปรกในรูปบีโอดี (BOD) มีค่าระหว่าง 4.58 – 8.39 มิลลิกรัมต่อลิตร ซึ่งบ่งชี้ถึงคุณภาพของน้ำคลองแม่ข่าเข้าสู่ภาวะวิกฤติอย่างรุนแรง

เนื่องจากคลองแม่ข่าถูกลดระดับความสำคัญจากคลองประวัติศาสตร์เป็นแค่คลองระบายน้ำ กลายเป็นแหล่งรวมของเชื้อโรคและเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุง ไม่สามารถใช้เป็นแหล่งน้ำในการดำรงชีวิตยามหน้าแล้งอีกทั้งหน้าฝนก็ทำให้น้ำทะลักเข้าท่วมบ้านเนื่องจากมีขยะอุดตันระบายน้ำไม่ทัน มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียงดังกล่าวเป็นอย่างมากทั้งทางด้านกายภาพ อันได้แก่ ขาดการดูแลทางด้านสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม ประชาชนในชุมชนโดยเฉพาะกลุ่มเด็กและผู้สูงอายุเนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีความต้านทานโรคต่ำ สุขภาพไม่แข็งแรงเจ็บป่วยบ่อยครั้ง ต้องทนสุดตมกลิ่นเน่าเหม็นเหล่านั้นมาเป็นเวลานานและมีอาการเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ มีภาวะภูมิแพ้ โดยเฉพาะเวลากลางคืนน้ำจะส่งกลิ่นเหม็นอย่างรุนแรงส่งผลให้รู้สึกเวียนศีรษะ หน้ามืด จนต้องเรียกเจ้าหน้าที่กู้ภัยให้รับไปส่งรักษาพยาบาลด้วยกันหลายครั้ง อีกทั้งต้องระวังไม่ให้ถูกยุงกัดเพราะอาจจะเกิดโรคที่มียุงเป็นพาหะเช่น ไข้เลือดออกอาจรุนแรงถึงแก่ชีวิต อีกทั้ง

มีเหตุการณ์ที่ร้ายแรงและสะเทือนใจเป็นที่สุดได้มีชาวบ้านประสบอุบัติเหตุซ้ำรถจักรยานยนต์ตกลงไปในคลองแม่ข่า แล้วลำลำนน้ำในคลองได้เข้ารับการรักษาพบว่าปอดติดเชื้อและเสียชีวิตลงในเวลาต่อมา เหล่านี้ล้วนทำให้ส่งผลต่อภาวะ คุณภาพจิตใจสุขภาพจิตไม่ดี เกิดอารมณ์หงุดหงิดฉุนเฉียว มีความเครียดวิตกกังวลสูงมีวิถีภาวะทางอารมณ์ต่ำ ไม่มีสัมพันธภาพที่ดีในสังคม ไม่มีอารมณ์ขัน ไม่มีทัศนคติในทางบวก ไม่มีการยิ้มแย้มแจ่มใส ต้องทนทุกข์เวทนา ท้อแท้หมดหวังเหนื่อยหน่าย ไม่มีวันไหนที่มีความสุขเลย สุดท้ายอาจเกิดภาวะซึมเศร้า และในกลุ่มเด็กที่เป็นอนาคตของชาติ จะต้องเติบโตในท่ามกลางสภาพแวดล้อมดังกล่าวอาจจะเกิดปัญหาทางสังคมตามมาในอนาคต

1.2 แสดงและอธิบายถึงขั้นตอน/กระบวนการเดิม ก่อนมีการพัฒนาว่าเป็นอย่างไร

ไม่ใช่ว่าไม่มีการแก้ปัญหาคลองแม่ข่า มีหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชนและชุมชน ทั้งนี้คลองแม่ข่าอยู่ในความรับผิดชอบของ เทศบาลนครเชียงใหม่ ได้เข้าดำเนินการแก้ไขปัญหาด้วยการ เก็บขยะบนพื้นผิวหน้า กำจัดวัชพืชลอกคลองแม่ข่า อีกทั้งได้ร่วมกันรณรงค์แก้ปัญหาคลองแม่ข่า หลากหลายวิธี อีกทั้งได้รณรงค์จัดกิจกรรมต่างๆเช่น “โครงการรินน้ำใจ คีนน้ำใสให้คลองแม่ข่า” และการแก้ไขปัญหเหล่านี้เป็นการดำเนินการแบบไม่ครบวงจร ทำให้เหตุการณ์น้ำเน่าเสียกลับมาในระยะเวลาอันสั้น เป็นลักษณะนี้ซ้ำไปซ้ำมาเป็นเวลานานหลายปี ทำให้ประชากรในชุมชนกว่า 30 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านท่อ ชุมชนแม่หยวก ชุมชนช้างม่อ ฯลฯ เกิดการท้อแท้สิ้นหวังและคิดว่าคลองแม่ข่าซึ่งเป็นคลองประวัติศาสตร์คงไม่มีทางกลับมาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเหมือนในอดีตได้เหมือนเดิม

1.3 ปัญหาที่มีขอบเขตหรือผลกระทบในระดับใด เช่น ระดับพื้นที่ หน่วยงาน ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ เป็นต้น โปรดอธิบายข้อมูลประกอบ รวมทั้งระบุประชาชนหรือผู้รับบริการที่ได้รับผลกระทบ (เป็นใคร จำนวนเท่าใด)

ประชากรในชุมชนกว่าแสนคน เจ็ดหมื่นกว่าหลังคาเรือน ได้รับผลกระทบจากการบริหารจัดการเมืองอย่างไม่เป็นระบบ ขาดการดูแลรักษาแหล่งน้ำลำคลองสาธารณะ ไม่มีการบริหารจัดการกับการปล่อยน้ำเสียหรือสิ่งปฏิกูลลงในคลองแม่ข่าต่างๆที่มีกฎหมายกฎระเบียบข้อบังคับ เกิดการเพิกเฉยของอำนาจรัฐเอื้อประโยชน์ให้มีการละเมิด ในส่วนของประชากรในชุมชนหรือสถานเอกชนขาดจิตสำนึกเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ร่วมกันทำให้เกิดปัญหาขยายในวงกว้างจนถึงระดับประเทศ เนื่องจากประชากรในชุมชนต้องเผชิญหน้ากับการรวนเวียนอยู่ในความทุกข์ไม่ว่าจากขาดแหล่งน้ำอุปโภคในหน้าแล้งและเกิดท่วมขังในหน้าฝน รวมทั้งภาวะน้ำเน่าเสียตลอดลำคลองกว่าสามสิบกิโลเมตรเป็นแหล่งรวมเชื้อโรคทำให้คุณภาพชีวิตตกต่ำเกินเยียวยาทั้งร่างกายและจิตใจ ก่อให้เกิดปัญหาสังคมและความมั่นคงสันคลอน ประชาชนไม่มีความสุขสวนทางกับเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข”

ประเด็นที่ 2 แนวทางการแก้ไขปัญหาและการนำไปปฏิบัติ/โอกาสในการพัฒนา

2. อธิบายแนวคิด/นวัตกรรมในการแก้ไขปัญหา หรือโอกาสในการพัฒนาจากปัญหา โดยเน้นแนวคิด/นวัตกรรมที่มีความแตกต่างจากหน่วยงานอื่น ๆ หรือหน่วยงานในสังกัดเดียวกันแต่ต่างพื้นที่ รวมถึงแสดงขั้นตอนการปรับปรุงหรือพัฒนาที่แตกต่างจากข้อ 1.2

นโยบายของผู้บัญชาการทหารสูงสุด (ผบ.ทสส.) “ทหารต้องอดทน ในสิ่งที่ผู้อื่นอดทนได้ ยาก ทหารต้องเสียสละ ในสิ่งที่ผู้อื่นเสียสละได้ยาก” รวมทั้ง แนวคิดของผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการ กองทัพไทย (ผบ.นทพ.บก.ทท.) ได้กล่าวว่า “ความสุขของประชาชน คือความสุขของเรา” อีกทั้งภารกิจหลักของ สำนักงาน พัฒนาภาค 3 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (สนภ.3) ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพของชุมชนในพื้นที่ตามแนวชายแดนและ พื้นที่ที่มีปัญหาความมั่นคงของจังหวัดในพื้นที่ภาคเหนือ ให้มีภูมิคุ้มกันและมีคุณภาพชีวิต มีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการ ประกอบอาชีพสุจริต สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ เกิดความเชื่อมั่น ศรัทธา และไว้วางใจต่อหน่วยทหาร เกิดความหวงแหนผืนแผ่นดินของตน มีความรักชาติ เทิดทูนสถาบัน พระมหากษัตริย์ และพร้อมให้ความร่วมมือกับกองทัพไทยในการสนับสนุนงานการพัฒนาประเทศ สร้างสภาพแวดล้อมที่ เกื้อกูลต่อการป้องกันประเทศจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ นอกเหนือจากภารกิจหลักแล้ว หน่วยทหารยังได้รับการปลูกฝังให้ ช่วยเหลือประชาชนด้วยใจ ไม่ใช่การทำตามหน้าที่ และยืนหยัดเคียงข้างประชาชน เมื่อประชาชนมีความทุกข์ มีความ เดือดร้อน หน่วยทหารจะเพิกเฉยมิได้ จะต้องมุ่งมั่น ท่วมเท เสียสละและพยายามขจัดความทุกข์ ความเดือดร้อนนั้นของ ประชาชนให้หมดสิ้นไป เมื่อ พล.ต. อภิสิทธิ์ นุชบุษบา ผอ.สนภ.3 ฯ ในขณะนั้น ได้รับทราบปัญหาของประชาชน ในพื้นที่จากการที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ในห้วงเวลานั้น ได้ปรึกษาหารือและขอความช่วยเหลือจากกองบัญชาการ- กองทัพไทย (บก.ทท.) ผ่านสนภ.3 นทพ. ให้เป็นผู้ช่วยแก้ปัญหาที่ยืดเยื้อมานาน เพื่อแก้ไขปัญหาคความทุกข์ ความเดือดร้อน ของประชาชนในพื้นที่ ให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้นและประชาชนมีคุณภาพชีวิต จึงได้รับตอบรับและจัดกำลังพลเข้าสำรวจ พื้นที่เพื่อแสวงหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาและถอดบทเรียนเพื่อขจัดปัญหานั้นให้หมดสิ้นไปอย่างแท้จริง โดยที่ปัญหาจะ ไม่ย้อนกลับมาเป็นวงจรซ้ำซากอีกต่อไป และได้จัดทำแผนปฏิบัติการระยะสั้นและระยะยาว โดยใช้แผนยุทธการ “เปลี่ยนน้ำ เสียเป็นน้ำดี” มีเป้าหมายเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนการขาดแคลนน้ำเพราะไม่มีแหล่งสำรองน้ำ รวมทั้งป้องกันและบรรเทา อุทกภัยน้ำท่วม ตัวชี้วัดสภาพลำน้ำไม่ตื้นเขินจากเศษขยะปฏิกูลที่หมักหมมและวัชพืชขึ้นปกคลุม ด้วยการขุดลอกคูคลอง กำจัดวัชพืชซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดการอุดตันการระบายน้ำไม่ดีและทำให้น้ำเน่าเสีย สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง เป้าหมาย ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีสุข มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

ระยะสั้น กลยุทธ์ “ไม่มีอะไรที่เราทำไม่ได้” กำจัดสาเหตุต้นตอของการเกิดน้ำเน่าเสียโดยการถอนรากถอน โคลนไม่ใช่เอาแต่เศษขยะที่ลอยอยู่เหนือน้ำเท่านั้น เพื่อทำให้น้ำที่เน่าเสียเป็นน้ำสะอาดทั้งลำคลอง ด้วยการดำเนินงานแบบบูรณาการ

1. สร้างความเข้าใจ ด้วยการศึกษาวិถีชีวิตและลงสำรวจพื้นที่สองฝั่งคลองรวมทั้งปรึกษาหาข้อมูลจาก ผศ.ดร.วสันต์ จอมภักดี ประธานคณะกรรมการประสานงานอนุรักษ์แม่ปิงและสิ่งแวดล้อม (คอปส.) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญและอุทิศตนรณรงค์การแก้ไขน้ำแม่ขามมาเป็นเวลานานหลายปี ทั้งนี้เพื่อศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพทางกายภาพของคลองแม่ข่าให้ได้มากที่สุด

2. สร้างเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ ประกอบด้วยชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรอิสระจัดการประชุมเพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการและ รับฟังความคิดเห็น รวมทั้งชี้แจงให้ความรู้ทำความเข้าใจแก่ประชาชน เพื่อรวบรวมแนวคิดข้อเสนอแนะของ ประชาชนและทุกภาคส่วน มาร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน อีกทั้งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ รัฐธรรมนูญ โดยการให้โอกาสประชาชนเป็นฝ่ายตัดสินใจกำหนดปัญหาความต้องการดำรงชีวิตได้ด้วยตนเอง ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามความจำเป็นอย่างมีศักดิ์ศรี

3. เมื่อได้ศึกษาข้อมูลทางกายภาพของคลองแม่ข่าอย่างละเอียดแล้วมาวางแผนการปฏิบัติงาน

4. วิเคราะห์ผลกระทบจากการดำเนินงานและหาแนวทางการจัดการผลกระทบ

5. ส่งมอบโครงการให้จังหวัดหลังจากได้ดำเนินการแล้วเสร็จเป็นช่วงๆ รวมทั้งมีการทบทวนภูมิทัศน์ เพิ่มความสวยงามตลอดลำคลอง ทั้งนี้จะแก้ไขปัญหาวางอย่างยั่งยืนได้ต้องมีระบบการบริหารจัดการรองรับที่ดีของ หน่วยงานของรัฐ เพราะมีโครงสร้างระบบงานที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน

ระยะยาว กลยุทธ์ “เปลี่ยนวิถีชีวิตเปลี่ยน” ด้วยการปลูกจิตสำนึกให้กับประชาชนในชุมชน โดยการเฝ้าระวังช่วยกันสอดส่อง ดูแล เป็นหูเป็นตา ไม่เพิกเฉย ไม่นิ่งนอนใจ พร้อมทั้งร่วมกันกดดันให้ประชาชนที่ละเลยขาดความใส่ใจในกฎกติกาชุมชน ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องและดีงามตามความต้องการของชุมชน รวมทั้ง สร้างเครือข่ายเป็นจิตอาสาพัฒนา และเสริมสร้างจิตสำนึกให้แก่เยาวชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาคลองแม่ข่า

3. แสดงและอธิบายถึงขั้นตอน/กระบวนการให้บริการหลังปรับปรุง/พัฒนา ว่าเป็นอย่างไร รวมถึงอธิบายวิธีการนำไปปฏิบัติ ว่ามีกระบวนการหรือขั้นตอนอย่างไร มีกลุ่มหรือภาคส่วนใดเข้ามาเกี่ยวข้องในขั้นตอนใดบ้าง อย่างไร
แผนปฏิบัติการระยะสั้น มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. สร้างความเข้าใจ ด้วยการศึกษาวีถีชีวิตและลงสำรวจพื้นที่สองฝั่งคลองเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพทางกายภาพของคลองแม่ข่า พบว่าสภาพคลองมีหลายช่วงบางช่วงเล็กและแคบคดเคี้ยว บางช่วงกว้างเป็นคลองคอนกรีตบางช่วงมีแต่เลน มีพื้นที่ที่เป็นสันป้องกันขยะร่วงหล่นลงมาทับถมบางที่ก็ไม่มี และได้แสดงถึงความมุ่งมั่นและจริงจังในการที่จะแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังด้วยการเดินเท้าเคาะประตูทุกครัวเรือน เพื่อสอบถามสภาพปัญหาความเดือดร้อนรวมทั้งประชาสัมพันธ์บอกกล่าวถึงแผนและผลที่จะเกิดขึ้นให้ทราบทั่วกันเพื่อเป็นการตอบปัญหาข้อสงสัยด้วยตัวเองไม่ใช่เกิดจากการบอกต่อซึ่งความเข้าใจอาจคลาดเคลื่อนและอาจเกิดทัศนคติที่ไม่ดี เมื่อประชากรในชุมชนรับทราบเจตนารมณ์ ถึงกับแสดงความดีใจและให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ซึ่งชาวบ้านถึงกับกล่าวกับเจ้าหน้าที่ว่าทหารไม่ทิ้งประชาชน รวมทั้งแสดงเจตจำนงในการให้บริเวณพื้นที่ของตัวเองเป็นที่พักขยะเพื่อรอการขนย้าย อีกทั้งจะช่วยจัดหาอาหารน้ำดื่มสนับสนุนเต็มที่

2. สร้างเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ เป็นการให้โอกาสประชาชนเป็นฝ่ายตัดสินใจกำหนดปัญหาความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง เป็นการเสริมพลังอำนาจให้แก่ประชาชน/กลุ่มองค์กรชุมชนให้สามารถระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร การตัดสินใจ และการควบคุมดูแลกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนมากกว่าที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับ สามารถกำหนดการดำรงชีวิตได้ด้วยตนเอง ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างมีศักดิ์ศรีและสามารถพัฒนาศักยภาพของประชาชนในชุมชนด้านภูมิปัญญา ทักษะ ความรู้ ความสามารถ และการจัดการและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ และประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างมีอิสระ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้งานพัฒนาต่างๆ บรรลุสำเร็จตามความมุ่งหมายซึ่งการเรียกประชุมครั้งนี้ประกอบด้วยชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรอิสระจัดการประชุมเพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการและรับฟังความคิดเห็น รวมทั้งชี้แจงให้ความรู้ทำความเข้าใจแก่ประชาชน ให้สามารถแยกแยะผลดีผลเสีย เห็นคุณค่า เห็นความสำคัญ อีกทั้งให้ประชากรในชุมชนสมัครเป็นจิตอาสาเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลเพื่อสร้างความหวงแหน และร่วมกันดูแล รักษา เอาใจใส่และรณรงค์ภายในชุมชนอย่างจริงจัง เห็นได้จากความยากลำบากในการแก้ไขปัญหาฟื้นฟูสภาพคลองแม่ข่าต้องระดมทรัพยากรมากมาย หน้าที่ผู้ใหญ่ในชุมชนบอกทหารไม่ทิ้งประชาชนและเป็นที่พึ่งสุดท้าย แต่ถ้าเราไม่ร่วมด้วยช่วยกัน ปัญหาเหตุการณ์ก็จะไม่ได้ถูกแก้ไขอย่างสิ้นซากและกลับมาเป็นวงจรเหมือนเดิมอีกในเวลาอันใกล้ชุมชนเราก็จะต้องอยู่กับน้ำเน่าต่อไปอีกนานเท่านั้นและเป็นการส่งมอบความทุกข์ให้กับลูกหลานต่อไป

รูปการลงสำรวจพื้นที่ทุกครัวเรือน และร่วมประชุมกับชาวบ้าน รวมทั้งผู้แทนจิตอาสา

3. เมื่อได้ศึกษาข้อมูลทางกายภาพของคลองแม่ข่าอย่างละเอียดแล้วมาวางแผนการดำเนินงาน และแบ่งการดำเนินงาน ออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่

ช่วงที่ 1 กิโลเมตรที่ 0 + 000 ถึง 5 + 500 (ระยะทาง 5.5 กิโลเมตร) เป็นคลองธรรมชาติ ตั้งแต่ฝายแม่สาหลวง ถึง ทางหลวงชนบทหมายเลข 3029 อยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

ช่วงที่ 2 กิโลเมตรที่ 5 + 500 ถึง 8 + 250 (ระยะทาง 2.75 กิโลเมตร) เป็นคลองคอนกรีตเสริมเหล็ก ตั้งแต่ถนนสมโภชเชียงใหม่ 700 ปี ตำบลศรีภูมิ ถึง ถนนซูเปอร์ไฮเวย์ เชียงใหม่ - ลำปาง ตำบลช้างคลาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

ช่วงที่ 3 กิโลเมตรที่ 8 + 250 ถึง 10 + 200 (ระยะทาง 1.95 กิโลเมตร) เป็นคลองธรรมชาติ ตั้งแต่ ถนนซูเปอร์ไฮเวย์ เชียงใหม่ - ลำปาง ตำบลช้างคลาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ ถึง ประตุน้ำมึทิด ตำบลหายยา อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

แผนที่การดำเนินการ จำนวน 3 ช่วง ของสำนักงานพัฒนาภาค 3 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าปัญหาในแต่ละช่วงของคลองมีความแตกต่างกันเช่นคลองมีความแคบและมีขยะปะปนกับตะกอนดินเลนทับถม จึงได้จ้างจัดทำเครื่องเป่าดูดตะกอนที่ทับถมขึ้นมา ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือดันดินเลนแยกออกจากขยะภายในคลองในบริเวณที่แคบซึ่งแขนของรถตักเข้าไปไม่ถึง หรือตัดแปลงเป็นอุปกรณ์คล้ายบั้งก็ตักดินจากคลองแล้วลากบั้งก็ออกมาเพื่อตักดินตะกอนจากคลองได้ง่ายและสะดวกในการขุดลอกอย่างรวดเร็ว และยังได้มีแนวคิดนำประโยชน์จากดินเลนที่ขุดขึ้นมาในส่วนที่ไม่มีขยะทำเป็นสันเขื่อนเพื่อป้องกันขยะปลิวลงมาและจัดทำภูมิทัศน์ได้อีกด้วย หรือบางพื้นที่คลองช่วงเมืองเชียงใหม่มีสะพานข้ามคลองเล็กๆเป็นจำนวนมากและลักษณะคลองเป็นคอนกรีต จึงต้องอาศัยการยกโป๊ะและรถตักข้ามสะพาน ลอยน้ำเพื่อขุดลอกและตักขยะได้อย่างถอนรากถอนโคน ไม่ใช่ใช้แขนรถตักจากบนฝั่งอย่างเดียวจะทำให้ตักขยะได้ไม่หมด สำหรับพื้นที่เป็นคลองลอดใต้สะพานทอดผ่านถนนซูเปอร์ไฮเวย์ขนาดสี่เลน ได้ระดมพลังของเครื่องแรงดันน้ำสูงค่อยๆฉีดไล่ตะกอนจนสามารถตักตะกอนดินเลนออกไปได้ง่าย และมีการจัดทำไม้ไผ่ลักษณะเหมือนแพลอยน้ำใช้เป็นที่ตักขยะ เหล่านี้เป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างแท้จริงและไม่มีหน่วยงานใดทำได้มาก่อน

เครื่องเป่าดันตะกอนดินเลน และเครื่องมือตัดแปลง (คล้ายบั้งก็) ภายในคลองที่แคบ

การดำเนินงานภายในคลอง ที่ต้องยกเครื่องจักรกลลอยน้ำ ไม่ใช่ตักบ่นฝังอย่างเดียว

รูปใต้สะพาน ใช้เครื่องดันน้ำ

4. วิเคราะห์ผลกระทบจากการดำเนินงานและหาแนวทางการจัดการผลกระทบ พบว่าจากการได้ทราบถึงวิถีชีวิตของชุมชนเมืองต้องทำงานในเวลากลางวัน จึงต้องปรับแผนการดำเนินงานในการนำเศษขยะที่ขุดลอกแล้วไปทิ้งในเวลากลางคืน เพื่อไม่ให้รบกวนวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนและไม่เกิดขบวนการจราจรสำหรับประชากรในชุมชน ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ผลกระทบจากการดำเนินงาน อีกทั้งฉีดทำความสะอาดดินเลนบนพื้นผิวถนนให้เรียบร้อย ไม่เป็นภาระของชาวบ้าน

การปฏิบัติงานในเวลากลางคืนเพื่อเป็นการดำเนินการจัดการผลกระทบทางลบ

5. ส่งมอบโครงการ

5.1 สำหรับการดำเนินงานในช่วงที่ 1 สำนักงานพัฒนาภาค 3 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ได้รับการสนับสนุนน้ำมันเชื้อเพลิงในการปฏิบัติงานจากเทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 75,832 ลิตร โดยสำนักงานพัฒนาภาค 3 เป็นหน่วยสนับสนุนกำลังพลและเครื่องจักรกล เพื่อดำเนินงานขุดลอกคลองแม่ข่า ความยาว 5.5 กิโลเมตร และได้ส่งมอบโครงการให้กับทางจังหวัดเมื่อวันที่เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2563

5.2 สำหรับการดำเนินงานในช่วงที่ 2

สำนักงานพัฒนาภาค 3 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก กองบัญชาการกองทัพไทย จำนวน 1,995,100 บาท เพื่อดำเนินงานขุดลอกคลองแม่ข่า ความยาว 2.75 กิโลเมตร ผลการปฏิบัติงานดำเนินการได้ตามแผน ร้อยละ 100 และได้ส่งมอบโครงการให้กับทางจังหวัด ส่งมอบเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2563

การปฏิบัติงานในช่วงที่ 3

สำนักงานพัฒนาภาค 3 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก กองบัญชาการกองทัพไทย จำนวน 999,900 บาท เพื่อดำเนินงานขุดลอกคลองแม่ข่า ความยาว 1.95 กิโลเมตร ผลการปฏิบัติงาน 100 เปอร์เซ็นต์ ส่งมอบเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2563

ภาพการส่งมอบโครงการ

การปฏิบัติการระยะยาว กลยุทธ์ “เปลี่ยนวิธีคิด ชีวิตเปลี่ยน” ด้วยการสร้างจิตสำนึก เป็นการสร้างความตระหนักและเรียนรู้จากข้อผิดพลาดในอดีต ปลุกฝังความรับผิดชอบต่อสังคม สร้างความหวงแหน เห็นคุณค่า เห็นความสำคัญและเห็นประโยชน์ในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสำนึกรักท้องถิ่น ย่อมเกิดขึ้นได้จากการปลุกฝังกระบวนการคิด วิเคราะห์ ผ่านการเรียนรู้ อาทิเช่น จัดเสวนาให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการถอดบทเรียนการดำเนินงานที่ผ่านมา วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียจุดแข็งอุปสรรคเพื่อนำมาพัฒนาปรับใช้ให้เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ เสริมด้วยการจัดกิจกรรมจิตอาสาพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง พัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนสำหรับกลุ่มนักเรียนนักศึกษาไม่ว่าจะอยู่ในระบบหรือนอกระบบการศึกษาก็ตาม เพื่อเพาะบ่มกำลังเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติมีความพร้อมทั้งกายและใจมุ่งสู่อุดมการณ์เดียวกัน ประชาสัมพันธ์เรื่อง การทิ้งขยะจำพวกที่นอน ตุ้ เตียง หรือเฟอร์นิเจอร์ที่ไม่ใช้แล้วขอให้แจ้งทางเทศบาลนครเชียงใหม่เพื่อจะได้ส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปเก็บดีกว่าทิ้งลงคลอง ร่วมกันดูแล รักษา เอาใจใส่และรณรงค์ภายในชุมชนอย่างจริงจัง อีกทั้งส่งเสริมให้ประชาชนเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายและกฎเกณฑ์กฎกติกาการอยู่ร่วมในสังคมเดียวกัน อย่างเป็นปกติสุข

ตาราง เปรียบเทียบกระบวนการแก้ปัญหาแบบเดิมและแบบใหม่

กระบวนการแก้ปัญหาแบบเดิม	กระบวนการแก้ปัญหาแบบใหม่
<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ศึกษาข้อมูลกายภาพของคลองแม่ข่า - ไม่คิดวิเคราะห์ในการใช้เครื่องมือและวิธีการที่เหมาะสมใช้วิธีแบบเดิมๆ ได้แก่ เก็บเศษขยะ หรือวัชพืชรอบพื้นที่ผิวหน้า - ไม่ทำความเข้าใจกับชุมชน - ไม่มีกระบวนการมีส่วนร่วม - ไม่ศึกษาผลกระทบเชิงลบ - ไม่มีการสร้างจิตสำนึก - ไม่มีการสร้างเครือข่าย 	<ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาข้อมูลอย่างละเอียด คิดวิเคราะห์สภาพกายภาพของคลองแม่ข่า รวมทั้งคิดอุปกรณ์เครื่องมือในการดำเนินงานเพื่อความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ - สร้างเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ ประกอบด้วยชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรอิสระ - จัดการประชุมเพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการและรับฟังความคิดเห็น รวมทั้งชี้แจงให้ความรู้ทำความเข้าใจแก่ประชาชน พร้อมทั้งตอบข้อซักถามเพื่อคลี่คลายปัญหาที่ค้างคาใจ - สร้างจิตสำนึกทุกเพศทุกวัยให้สามารถแยกแยะผลดีผลเสีย เห็นคุณค่า เห็นความสำคัญ - ให้ประชากรในชุมชนสมัครเป็นจิตอาสาเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลเพื่อสร้างความหวงแหน และร่วมกันดูแล รักษา เอาใจใส่และรณรงค์ภายในชุมชนอย่างจริงจัง - วิเคราะห์ผลกระทบจากการดำเนินงาน พบว่าจากการได้ทราบถึงวิถีชีวิตของชุมชนเมืองต้องทำงานในเวลากลางวัน จึงต้องปรับแผนการดำเนินงานในการนำเศษขยะที่ขุดลอกแล้วไปทิ้งในเวลากลางคืน เพื่อไม่ให้รบกวนวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนและไม่เกิดขวางการจราจรสำหรับประชากรในชุมชน ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ผลกระทบจากการดำเนินงาน

ประเด็นที่ 3 ผลผลิต/ผลลัพธ์ เชิงประจักษ์

4. ผลผลิตและผลลัพธ์ที่สำคัญจากการดำเนินโครงการคืออะไร อธิบายให้ชัดเจนในเชิงสถิติ รวมทั้งแสดงตัวชี้วัดที่วัดความสำเร็จของโครงการ

ผลผลิตก่อนพัฒนา	ผลผลิตหลังจากพัฒนา
<p>ด้านสิ่งแวดล้อม</p> <ul style="list-style-type: none"> - คุณภาพน้ำโดยรวมอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมากไม่ได้ค่ามาตรฐาน ค่าความสกปรกในรูปบีโอดี (BOD) มีค่าระหว่าง 4.58 – 8.39 มิลลิกรัมต่อลิตร - ไม่มีระบบนิเวศที่ดีจากการไม่มีสัตว์น้ำสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ <p>สังคม</p> <p>คลองแม่ข่าไม่มีน้ำไหลเวียนและตื้นเขินจากเศษขยะตะกอนดินหมักหมมและวัชพืช ไม่สามารถเป็นแหล่งน้ำสำรองในหน้าแล้งและทำให้เกิดน้ำท่วมในหน้าฝน อาทิเช่นจากการรายงานข่าวจังหวัดเชียงใหม่มีพื้นที่น้ำท่วม ซึ่งสาเหตุเกิดจากฝนตกหนักใน วันที่ 24 ตุลาคม 2560 ส่งผลให้ระดับน้ำล้นตลิ่งเข้าท่วมพื้นที่ทางการเกษตร</p> <p>สังคมและเศรษฐกิจ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เกิดสุขอนามัยที่ไม่ดีเจ็บป่วยต่อเนื่องและมีภาระค่าใช้จ่ายจากการเจ็บป่วยเช่นเสียค่าใช้จ่ายค่ารถไปโรงพยาบาล (สิทธิ์บัตรทองหรือประกันสังคม)แต่บางครั้งต้องไปคลินิกเวลาฉุกเฉินเสียค่าใช้จ่ายระหว่าง 300-500บาท/ครั้ง/คน ยาแก้อักเสบ อม็อกซิซิลลิน 500mg 20 เม็ด 160 บาท, ยาแก้แพ้ 20 เม็ด 50 บาท, ยาลดไข้ 20 เม็ด 50 บาท, ค่าบริการแพทย์ตรวจ 100 บาท, ค่ารถไปกลับ 100 บาท <p>ด้านเศรษฐกิจ</p> <ul style="list-style-type: none"> - สภาพน้ำในคลองแม่ข่าอยู่ในภาวะน้ำเน่าเสียมีกลิ่นเหม็นไม่สามารถใช้อุปโภคและใช้ในการเกษตรปลูกผักสวนครัวที่สามารถรับประทานได้ ทำให้มีภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 600 บาท/เดือน/คน - มีภาระค่าใช้จ่ายจากการป้องกันหรือฟื้นฟูจากการเกิดน้ำท่วมบ้านเรือนในชั้นต่ำ อยู่ระหว่าง 3,000 – 5,000บาท กระจอบทรายกั้นรอบบ้านกั้นน้ำท่วม ถุงละ 30 บาทใช้อย่างต่ำ 100 ถุง ราคาประมาณ 3000 บาท วัสดุอุปกรณ์ 500 บาท - มีน้ำเอ่อล้นตัวเมืองเชียงใหม่ซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจ ทำให้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจประเทศหลายร้อยล้านบาท 	<ul style="list-style-type: none"> - ค่าความสกปรกในรูปบีโอดี (BOD) มีค่าระหว่าง 2.87 – 4.2 มิลลิกรัมต่อลิตร - มีระบบนิเวศที่ดีจากการมีสัตว์น้ำสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ - คลองแม่ข่ามีน้ำไหลเวียนไม่ตื้นเขินจากเศษขยะตะกอนดินหมักหมมและวัชพืชเป็นแหล่งน้ำสำรองในหน้าแล้งและไม่เกิดน้ำท่วมในหน้าฝน - เกิดสุขอนามัยที่ดีและลดภาระค่าใช้จ่ายจากการเจ็บป่วยหรือภาระค่าใช้จ่ายจากการเจ็บป่วยระหว่าง 300-500 บาท/ครั้ง/คน - สภาพน้ำในคลองแม่ข่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานสามารถใช้อุปโภคและใช้ในการเกษตรปลูกผักสวนครัวที่สามารถรับประทานได้ ลดภาระอย่างน้อย 600 บาท/เดือน/คน - ลดภาระค่าใช้จ่ายจากการป้องกันหรือฟื้นฟูจากการเกิดน้ำท่วมบ้านเรือนในชั้นต่ำ อยู่ระหว่าง 3,000 – 5,000บาท - ไม่มีน้ำเอ่อล้นตัวเมืองเชียงใหม่ซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจ ทำให้ไม่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจประเทศหลายร้อยล้านบาท

ผลลัพธ์

1. ประชากรกว่า 30 ชุมชน กว่าหนึ่งแสนคน มีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งกายและใจไม่ต้องทนอยู่กับสภาพน้ำเน่าเหม็น ไม่ต้องอยู่ท่ามกลางแหล่งเชื้อโรคและแหล่งเพาะพันธุ์ยุง มีตัววัดทางด้านพฤติกรรมกรรมการแสดงออกซึ่งแสดงถึงการมีสุขภาพจิตที่ดี เช่นหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสมีชีวิตชีวา มีรอยยิ้มและเสียงหัวเราะในชุมชน มีสัมพันธภาพที่ดีในสังคม ทำกิจกรรมร่วมกัน และจากการสัมภาษณ์ประชาชนไม่มีการปวดศีรษะหรือคลื่นไส้อาเจียนจนถึงกับเรียกรถพยาบาลมารับไปรักษาในยามวิกาล หรือเด็กๆในชุมชนมีความดีใจที่ได้เห็นคลองแม่ข่าใสสะอาดและไม่มีกลิ่นเน่าเหม็น เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดีตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เป้าหมายการเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาพที่ดี
2. ชุมชนสามารถใช้น้ำในคลองแม่ข่าอุปโภคและการเกษตร เช่น ทำสวนทำนาทำไร่ ปลูกผักสวนครัว เป็นการเพิ่มรายได้ทำให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น เป็นการพัฒนาศักยภาพของชุมชน ให้มีภูมิคุ้มกันและมีคุณภาพชีวิต มีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการประกอบอาชีพสุจริต สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความเชื่อมั่น ศรัทธา และไว้วางใจต่อหน่วยทหาร เกิดความหวงแหนผืนแผ่นดินของตน มีความรักชาติ เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และพร้อมให้ความร่วมมือกับกองทัพไทยในการสนับสนุนงานการพัฒนาประเทศ สร้างสภาพแวดล้อมที่เกื้อกูลต่อการป้องกันประเทศจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ สามารถตอบสนองรองรับยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง โดยตอบเป้าหมาย ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข

3. พลิกฟื้นคืนชีวิตให้คลองแม่ข่า ให้กลับมาเป็นหนึ่งในคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เป็น 1 ในชัยมงคล 7 ประการของเมืองเชียงใหม่ ให้เกิดเป็นสายน้ำแห่งชัยมงคล สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนอย่างยั่งยืน ในแง่ประวัติศาสตร์ที่สำคัญ เป็นการสร้างความผูกพันของชาติพันธุ์หรือคนบ้านเดียวกัน อีกครั้ง เห็นได้จากงานส่งมอบโครงการให้จังหวัด มีชาวต่างชาติพันธุ์ในพื้นที่ร่วมแสดงความยินดีโดยใส่ชุดชาติพันธุ์เข้าร่วมกิจกรรม และส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เพื่อผลักดันให้ยูเนสโกพิจารณาเป็นเมืองมรดกโลก ซึ่งจะทำให้กระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ ขยายในวงกว้าง อีกทั้งสอดคล้องและขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ชาติ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนา ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

5. ประโยชน์ที่ประชาชน/ผู้รับบริการได้รับจากโครงการ มีอะไรบ้าง

ประชากรกว่า 30 ชุมชน มีคุณภาพชีวิตที่ดี ไม่ต้องทนกับกลิ่นน้ำเน่าเหม็น มีสุขภาพจิตดี มีหน้าตายิ้มแย้ม แจ่มใส...มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เอื้ออาทรต่อกัน ภาวะทางอารมณ์ดี ไม่มีอาการหงุดหงิดและทำงานในหน้าที่ได้ดี มีประสิทธิภาพ ไม่มีการเจ็บป่วยจากการสูดดมน้ำเน่าเสีย ซึ่งกลายเป็นก๊าซไซเน่า โดยปกติแล้ว ประชาชนจะเกิดความเคยชินเมื่อเกิดกลิ่นเน่าเหม็นหรือกลิ่นฉุน จึงไม่ทันระวังตัว ทำให้คุ้นเคยกับการสูดดมกลิ่นเน่าเหม็นอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน จนทำให้จมูกสูญเสียการรับรู้กลิ่นไป

6. มีการประเมินผลการปรับปรุง/พัฒนา บริการ/งาน/โครงการที่เป็นทางการจากหน่วยงานเองหรือหน่วยงานภายนอกหรือไม่ ผลเป็นอย่างไร

มีการตรวจสอบจากหน่วยงานเอง โดยมีคณะกรรมการประเมินผลจากกองบัญชาการกองทัพไทย ร้อยละผลการดำเนินงานสามารถดำเนินงานได้ตามแผน ผลการประเมินได้ร้อยละ 100 อีกทั้งมีการตรวจสอบอย่างไม่เป็นทางการจากหลายส่วนราชการ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งผู้นำชุมชนหรือประชาชนเองที่เฝ้ามองด้วยความคาดหวังและไม่มั่นใจ เนื่องจากเป็นการดำเนินการที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่หมักหมมมาเป็นเวลา ยาวนานหลายสิบปี และไม่คาดคิดว่า ทหารนักรบสีน้ำเงินจะดำเนินการได้สำเร็จในครั้งเดียว ซึ่งเราได้พิสูจน์ให้เห็นว่า ความสุขของประชาชนคือความสุขของเรา เมื่อได้ดำเนินการตามโครงการสำเร็จแล้ว ได้มอบพื้นที่คืนให้กับจังหวัดเชียงใหม่เรียบร้อย โดยมีตัววัด ได้แก่ สภาพน้ำในคลองแม่ข่ามี ค่าความสกปรกในน้ำน้อยลงเมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อน อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน สามารถใช้อุปโภคและใช้ในการเกษตรปลูกผักสวนครัวที่สามารถรับประทานได้ และ คลองแม่ข่ามีน้ำไหลเวียนไม่ตื้นเขินจากเศษขยะตะกอนดินหมักหมมและวัชพืช รวมทั้งการดำเนินงานนี้สามารถขับเคลื่อนตัวชี้วัดยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงประเด็นการพัฒนาศักยภาพประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติตอบสนองชี้วัดด้านความสุขของประชากรไทย ทั้งนี้การดำเนินงานบรรลุผลทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน

7. มีแนวทางการจัดการผลกระทบทางลบที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการอย่างไร

จากการศึกษาวิถีชีวิตชุมชนสังคมเมือง พบว่ามีการดำเนินชีวิตในช่วงเวลากลางวัน จึงปรับแผนการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านชุมชนย่านนี้ เราจะทำงานในเวลากลางคืนเพื่อไม่รบกวน รวมทั้งทำความสะอาดถนนที่สกปรกจากการขุดดินเลนและขยะ หรือนำตะกอนดินเลนทำเป็นคั้นดินเพื่อกันขยะปลิวลงสู่คลองซ้ำอีก และปลูกต้นไม้ดอกเพื่อปรับปรุงทัศนียภาพให้สวยงามเป็นที่ชื่นตาชื่นใจ ทั้งนี้เป็นการลดผลกระทบจากการไม่พอใจของชุมชนและอาจแสดงออกด้วยการไม่สนับสนุนการทำงาน

ประเด็นที่ 4 ความยั่งยืนของโครงการ

8. มีการดำเนินการ/แผนในการขยายผลโครงการไปยังหน่วยงานหรือพื้นที่อื่นๆ อย่างไร

มีแผนการขยายผลการดำเนินงานดังนี้

1. ผอ.สนภ.3 นทพ. ได้ร่วมเป็นคณะกรรมการพัฒนาคลองแม่ข่า จัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาคองแม่ข่า จังหวัดเชียงใหม่ และได้มีการเรียนรู้และถอดบทเรียนจัดทำเป็น KM นำเสนอแนวทางการขุดลอกคูคลองเพื่อแก้ไขปัญหาย่างยั่งยืนรองรับโครงการในแผนแม่บทฯ ได้แก่

1.1. ให้สำรวจสภาพภูมิประเทศสภาพแวดล้อมเพื่อเป็นข้อมูล เช่นถ้าจะขุดลอกคูคลองในส่วนที่แคบเครื่องจักรกลรถขุดเข้าไม่ถึง เครื่องมืออุปกรณ์พิเศษแยกดินเลนตะกอนขยะที่ทับถมกันมาเป็นระยะเวลานาน

1.2 ต้องสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม สรุปได้ดังนี้

1.2.1 สร้างความรู้ความเข้าใจในการจัดการน้ำเสียและปฏิบัติตามกฎหมาย

1.2.2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาด้วยการขอความร่วมมือจากประชาชน ประชาชน และหน่วยงานทุกภาคส่วนไม่ปล่อยน้ำเสียลงสู่คลองแม่ข่า

1.3. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการและชุมชนในพื้นที่ริมคลองแม่ข่ามีความตระหนักและตื่นตัวในการมีส่วนร่วมในเรื่องการรักษาและฟื้นฟูคุณภาพน้ำในคลองแม่ข่าให้กลับมาเป็นเส้นทางคมนาคมที่ใสสะอาด ปลอดภัย มีภูมิทัศน์สวยงามเอื้อต่อการเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของชุมชน

1.4 ให้ความสำคัญในปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหามา พร้อมทั้งดำเนินการแก้ไขปัญหามาเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ

1.5 ส่งเสริมให้มีการจัดการน้ำเสียของตนเองโดยการติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสีย และบ่อดักไขมันโดยเฉพาะชุมชนที่อยู่ริมคลองสำหรับผู้ประกอบการต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และมีกฎกติกาการอยู่ร่วมกันในสังคม

1.6 สร้างเครือข่าย โดยจัดตั้งกลุ่มต่างๆเช่น กลุ่มจิตอาสา ฯลฯ เพื่อเป็นผู้ดูแลและพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสอดแทรกหลักสูตรในบทเรียนให้กับเยาวชนหรือนักศึกษาเพื่อสร้างความตระหนักรู้และเป็นเครือข่ายที่ดีมีคุณภาพพร้อมที่จะสืบสานวิถีชีวิตคลองแม่ข่าจากปัจจุบันสู่อนาคตได้

2. ได้นำวิธีการต่างๆ ที่กล่าวมา เป็นกระบวนการดำเนินการขุดลอกคูคลองที่ลำน้ำแม่คาว เทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม และ ลำเหมืองกลาง เทศบาลตำบลป่าแดด อ.เมือง จ.เชียงใหม่ เป็นจำนวนสองแห่งและสามารถแก้ไขปัญหามาได้เช่นเดียวกัน

9. อธิบายผลงานว่ามีความเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน Sustainable Development Goals (SDGs) ขององค์การสหประชาชาติอย่างไร

เชื่อมโยงกับเป้าหมายที่ 3 : การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี เนื่องจากการแก้ปัญหาน้ำเน่าเสียทำให้ ประชาชนมีสุขอนามัยที่ดีมีความสุขมีการประกอบอาชีพการดำรงชีวิตประจำวัน ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีภูมิคุ้มกันในชีวิตได้เพิ่มมากขึ้นจากการประกอบอาชีพสุจริต สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเชื่อมโยงกับเป้าหมายที่ 6 : การจัดการน้ำและสุขาภิบาล จากการดำเนินการขุดลอกและกำจัดขยะสิ่งปฏิกูล ซึ่งเป็นสาเหตุก่อให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพในการอยู่การกินท่ามกลางแหล่งเชื้อโรคและสามารถใช้เป็นแหล่งน้ำสำรองในหน้าแล้งและไม่มีน้ำท่วมในหน้าฝนจาก เป็นการดูแลช่วยเหลือชุมชนทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม